

Okej vi gör oss fyrkantiga

Vi är inte dumma. Vi lär oss. Om myndigheterna inte vill se helheter och inte vill ha oss som vi är på riktigt – yviga och mångbottnade, ibland starka, ibland svaga – då kan vi forma om oss nästan som barbpappor. Vi kan bli lika fyrkantiga som deras kolumner.

Jag hör hur människorna omkring mig börjar begripa hur New public management fungerar – detta brittiska arv från Margret Thatcher som 40 år senare blivit trendriktigt i svensk offentlig förvaltning. De har lärt sig the hard way.

Alltid kategorisering – kolumner, resultatenheter, diagnoser. Aldrig tänka komplexa människor, aldrig se helhetslösningar.

Precis bara göra det man enligt prejudicerande rättsfall är ålagd att göra. Alltid jobba för chefen och den individuella löneförhandlingen. Uppnådde du grönt ljus i budgetuppföljningen?

Men människorna omkring mig är kluriga – de fattar mycket väl hur den nya tidens slipstenar ska dras.

Jag känner människor med missbruksproblem som är trötta på att bollas mellan kommunala narkomanvårdsenheten och psyk – där bägge menar att ansvaret ligger hos den andra förvaltningen. Med tiden har de lärt sig att berätta om sitt liv ungefär så här:

”Jag hade bra föräldrar och en lycklig barndom. Men tyvärr fick jag fel kompisar i tonåren, det var då jag började med droger. ”

”Så du har inga psykiska problem?” frågar den kommunala narkomanvårdshandläggaren. ”Nej, jag är endast besvärad av ett tungt narkotikamissbruk sedan många år.”

Som om sådana människor fanns i verkligheten.

Och när det gäller åldringar hör jag dem som passar på att åka

till akuten när barnen är på utlandssemester. De vill inte bli utslängda på sekunden, inte återvända hem med sin diffusa ledvärk. Så när vårdapparaten frågar: "Har du inga anhöriga som kan titta till dig?", blir svaret: "Nej, inga alls. Mina barn finns inte i Sverige. Jag behöver bli inlagd tills ni har förstått vad det är för fel på mig."

Genom mun till mun-metoden lär sig åldringarna att uttolka de stela kolumnerna för att få en plats på äldreboende eller "särskilt boende" som det numera heter. När biståndshandläggaren frågar varför personen behöver en boendeplats hjälper det inte att snacka ångest och ensamhet – av sånt blir bara lyckopiller på burk. Kriteriet är bevisad otrygghet 24 timmar om dygnet. Fysiska problem smäller enligt statistiken högre än psykiska. Så när biståndshandläggaren frågar hur det står till, svarar åldringen:

"Jo, jag har yrsel, är hela tiden på väg att ramla, och så har jag värk i rygglutet ibland med domningar i benen. Jag känner stor oro i hemmet, dygnet runt. För mig hjälper det inte med en hemtjänst som kommer och går. "

"Så du känner stor otrygghet i hemmet", undrar biståndshandläggaren och tänker tyst: " i så fall riskerar vi en anmälan om vi inte tar emot dig."

Åldringen träffade rätt.

Runt mig har jag också människor som lärt sig att inte bli friska för fort – det gäller att bli frisk enligt handläggarens manual för progression – annars rycker de mattan undan fötterna.

En strokedrabbad man jag känner började hårdträna på egen hand, lärde sig att stapplande gå och långsamt lyfta gaffeln till munnen. Belöningen blev att nekans personlig assistent, trots fortsatt stora hjälpbehov.

Det är läskigt att leva i ett samhälle som inte vill samarbeta, och inte vill se hela människor. Det är riktigt

sjukt att levande människor ska behöva bygga om sig till fyrkanter. Men nu är det så.

Någon borde skriva en människornas manualbok för att hantera New public management. Ingenting får sticka ut, inte ett endaste lillfinger får titta ut utanför kolumnen.

Fredrik Bergman